

Výchovný program pro Bobříky PŘÁTELÉ LESA

Úvod k programu Bobříků

Program Bobříků je určen dětem ve věku 5–7 let bez rozdílu pohlaví a je otevřen chlapcům i dívkám, kteří společně tvoří jednu bobří kolonii.

Na břehu tichého rybníka stojí hráz. Není dokonalá. Je z větví, bláta a společné práce. Když přijde bouře, bobří ji neopouštějí. Plavou, nosí klacíky, přikládají tlapy k dílu. Velcí i malí. Právě tam začíná příběh Bobříků.

***„Když ochotně přiložili tlapy i ostatní bobří, byla hráz rychle opravena.“
(Přátelé lesa)***

Dítě ve věku pěti až sedmi let nepotřebuje velká slova o povinnosti a odpovědnosti. Potřebuje zažít, že někam patří. Potřebuje kruh, kde je vítáno. Jednoduché pravidlo, které dává smysl. Příběh, ve kterém se pozná. Proto vstupuje do kolonie. Ne jako divák, ale jako malý Bobřík – Přítel lesa.

V příběhu Přátel lesa se děti učí tomu, co je pro jejich věk nejdůležitější:

- že práce může být radost,
- že společně je hráz pevnější,
- že les není kulisa, ale domov,
- že i malá tlapka má své místo.

Bobřík se učí čekat, střídat se, pomoci druhému. Učí se nést svůj klacík k hrázi. Učí se být součástí smečky. Neučíme poslušnost. Učíme sounáležitost.

Příběh není pohádka navíc. Je mostem mezi světem dětí a světem hodnot. Když malý bobr jednou poplave dál, bude připraven. Ale dnes je jeho čas tady – u hráze, v lese, v kruhu přátel. A hráz, která pomalu roste, se nestaví jen z klacíků. Staví se z důvěry.

Program pro Bobříky ve Skaut – český skauting ABS je prvním krokem na skautské cestě. Nevede k výkonu. Vede ke vztahu.

***„Společně pracujeme, společně se učíme a pomáháme jeden druhému stát se pilným a spokojeným bobrem.“
(Přátelé lesa)***

Bobříci nejsou „předstupeň“. Jsou první zásadní krok skautské cesty. Vaším úkolem není učit dovednosti. Vaším úkolem je vytvořit:

- bezpečí,
- pocit sounáležitosti,
- radost z přírody,
- první zkušenost s tím, že „někam patřím“.

To je základ, na kterém pak vyrostete celý další skautský život dítěte.

Program

1. Základ programu

Program stojí na příběhu Přátelé lesa. Příběh není doplňkem – je to hlavní výchovný nástroj.

Děti:

- nejsou „účastníci kroužku“,
- jsou členové bobří kolonie,
- patří do bezpečné party,
- učí se žít spolu.

V tomto věku je identita důležitější než pravidla. Dítě lépe rozumí tomu, že je „Bobřík“, než abstraktním poučkám.

2. Hlavní výchovné pilíře

Program stojí na čtyřech jednoduchých hodnotách:

I. Spolupráce – Bobří hráz se staví společně. Děti se učí:

- pracovat ve dvojici,
- přijmout malou roli,
- podílet se na společném cíli.

II. Služba – Bobříci pomáhají rodině i lesu. Děti se učí:

- drobné domácí služby,
- úklid po sobě,
- ohleduplnost.

III. Sdílení a radost – Kolonie je šťastná, protože se dělí. Děti se učí:

- čekat,
- střídat se,
- přijmout, že někdy nejsou první.

IV. Růst – Bobřík jednoho dne „plave přes rybník“. Program směřuje k přechodu do vyšší kategorie (Vlče / Světluška). Cílem je připravit dítě na další skautský krok.

3. Co je cílem ve věku 5–7 let?

- Ne výkon
- Ne soutěžení
- Ne dlouhé vysvětlování
- Bezpečná parta
- Základ spolupráce
- Radost z přírody
- První samostatnosti

Po půl roce až roce by dítě mělo:

- vydržet krátkou řízenou aktivitu (3–5 minut),
- zvládnout být druhé nebo třetí na řadě,
- pomoci s drobným úkolem,
- znát jména ostatních,
- těšit se na schůzku,
- zvládnout základní samostatnost (bunda, pití, úklid).

4. Bobří identita

Bobřík je:

- přítel lesa,
- člen kolonie,
- ten, kdo pomáhá,
- ten, kdo se snaží.

Neučíme poslušnost. Učíme pospolitosti.

5. Příklad a zákon (jednoduché a pozitivní)

Příklad bobříka

„Slibuji, že budu dobrým Bobříkem, pomohu druhým a budu chránit přírodu.“

Bobří zákony (krátké, zapamatovatelné, bez tlaku)

- Jsem pravdomluvný.
- Jsem kamarád.
- Pomáhám, když můžu.
- Dávám pozor na přírodu.
- Snažím se a nevzdávám to.

6. Čtyři oblasti rozvoje (viz. str.)

A) **Já umím** (samostatnost)

- oblékání,
- pití,
- sbalení batůžku,
- úklid po sobě.

B) **My spolu** (parta)

- střídání,
- čekání,
- férová hra,
- pomoc kamarádovi.

C) Bobří tlapka v přírodě

- poznávání stromů,
- bezpečný pohyb,
- krátký výlet,
- základ ochrany přírody.

D) Bobří pomocník

- drobná služba doma,
- pomoc po schůzce,
- bezpečnostní základy (jméno, kde bydlím).

8. Role vedoucího

Vedoucí je:

- průvodce (symbolicky „Stříbrňák“),
- ten, kdo drží bezpečné hranice,
- most mezi světem dětí a dospělých.
- není velitel.
- je klidný, pevný, laskavý průvodce.

Důležité:

- krátké bloky aktivit,
- rychlé zapojení dětí,
- častá pochvala konkrétního chování,
- jasná pravidla bezpečí.

9. Přechodový obřad

Na konci období:

- symbolická plavba přes rybník,
- rozloučení s kolonií,
- přijetí do smečky či roje.

Přechod má být radostný, ne dramatický.

*„Bobr je veselý, pilně pracuje a pomáhá rodině a přátelům.“
(Zákon kolonie)*

Bobří stezka – 4 oblasti

Každá oblast má 6 malých výzev. Plní se během roku přirozeně.

1 - Já umím (samostatnost)

- Umím si obléct bundu a zapnout zip.
- Poznám své věci.
- Umím si nalít pití.
- Řeknu, když mi není dobře.
- Sbalím si batůžek podle obrázku.
- Uklidím po sobě místo.

2 - My spolu

- Umím se střídat.
- Vydržím poslouchat 1 minutu.
- Umím říct „prosím, děkuji, promiň“.
- Zahraju hru férově.
- Pomůžu kamarádovi.
- Držím se pravidel hry.

3 - Bobří tlapka v přírodě

- Poznám 5 stromů nebo listů.
- Najdu stopu zvířete.
- Ujdu 2–3 km výlet.
- Víím, že odpadky patří do koše.
- Umím jít ve dvojici bezpečně.
- Víím, že bez vedoucího nikam neodcházím.

4 - Bobří pomocník

- Udělám doma bobří službu.
- Pomohu s úklidem po schůzce.
- Přinesu dřívko na oheň.
- Víím, koho zavolat při nebezpečí.
- Umím říct své jméno a kde bydlím.
- Víím, že oheň je jen s dospělým.

Vybavení pro oddíl Bobříků

1) Základní oddílové vybavení (na každou schůzku)

- Malá lékárnička (náplasti, dezinfekce, obvaz, rukavice)
- Seznam kontaktů na rodiče
- Mobilní telefon
- Reflexní vesta pro vedoucího
- Píšťalka (signál ticha)
- Skládací podsedačky / karimatky (kruh)
- Malá tabulka / mazací tabulka
- Provázek (10–20 m univerzální)
- Oddílový batoh „první pomoci“ (vše pohromadě)

2) Vybavení do přírody a her

- Lupy (3–5 ks)
- Obrázkové kartičky stromů / stop / zvířat
- Laminované úkolové kartičky
- Barevné šátky (na hry)
- Kolíčky / provázky na vyznačení prostoru
- Malé plachty (déšť / základna)
- Křída (na asfalt)
- Malé kyblíky (sběr přírodnin)

3) Táborové a „dobrodružné“ vybavení

- Kbelík na vodu (u ohně)
- Pracovní rukavice (2–3 páry)
- Silnější lana (na uzly)
- Malé skládací pilky – pouze pro vedoucí
- Hasičská deka (doporučeno)
- Píšťalky pro bezpečnostní hru
- Malé dřevěné špalíky (stavění hráze)

4) Tvoření a klidová část

- Pastelky / voskovky
- Silnější fixy
- Lepidlo (tyčinkové)
- Provázky na přívěsky
- Dřevěné korálky („dřívka do hráze“)
- Razítka + inkoustový polštářek
- Laminované bobří stezky

5) Doporučené vybavení do klubovny

- Uzavíratelné plastové boxy (každá oblast zvlášť)
- Velká nástěnka „Bobří hráz“
- Sklad korálků / kamínků
- Obrázkový seznam „Co si беру do batohu“
- Mapka okolí (jednoduchá, obrázková)

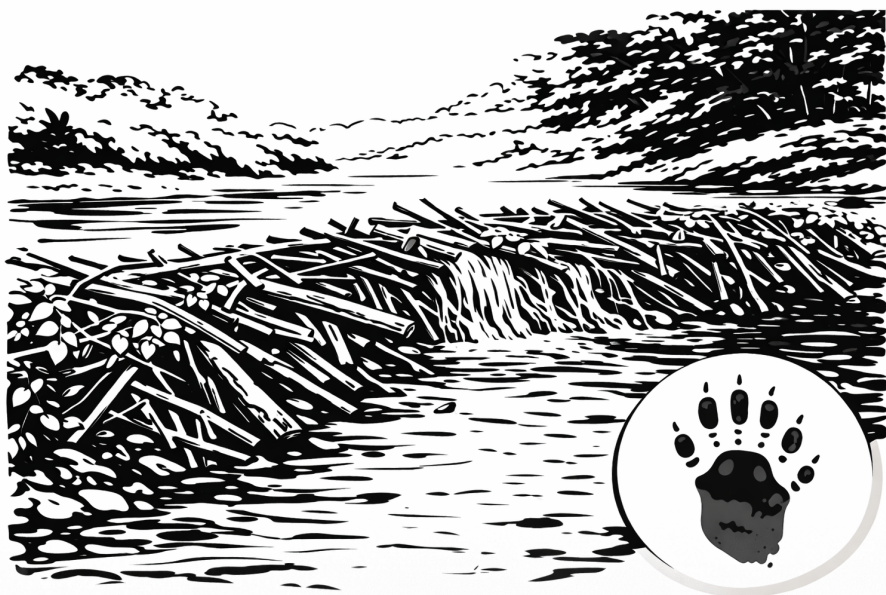
6) Co by měl mít každý Bobřík (doporučení rodičům)

- Malý batůžek
- Láhev na pití
- Pláštěnku
- Šátek
- Náhradní ponožky (na výpravu)
- Kartičku se jménem a kontaktem

Bezpečnostní minimum

- Nikdy sami mimo dohled.
- Jasně vymezený herní prostor.
- Poměr dospělý : děti ideálně 1 : 6.
- Jednoduchý signál návratu (píšťalka = všichni zpět).

(WFIS i u dospělých školení zmiňuje „law and child protection“ jako důležitou část – u Bobříků je bezpečí a ochrana dětí úplný základ vedení programu.)

Praktická struktura programu

Herní rámec: Bobří hráze Během roku děti „staví hráze“:

- kamínky,
- korálky,
- razítka,
- dřevěné dílky,
- ...

Každý dílek je splněná malá výzva.

Šablona schůzky (60–75 min)

1. Nástupní kruh (5 min) – pozdrav, krátká bobří věta týdne
2. Rozehříváčka (10 min) – pohybová hra
3. Hlavní dobrodružství (25–30 min) – venku, „learning by doing“
4. Tvoření / dovednost (10–15 min) – uzlík, stopa, listy, jednoduchá věci
5. Ztišení (5 min) – příběh, poděkování, co se povedlo
6. Bobří dílek (2 min) – razítko/korálek do hráze

Ukázkový půlroční plán (12 schůzek)

- Seznamka + bobří pravidla (střídání, signál ticha)
- Hledání stop (zvířata, listy)
- „Pomocník“ – úklidové minihry + bobří služba doma
- Orientace: „najdi strom, kámen, lavičku“ (jednoduché směry)
- Počasí a výbava (pláštěnka, vrstvy, co do batůžku)
- Bezpečí venku (silnice, voda, oheň – formou her)
- Kamarádství: hry na spolupráci (přenášení, stavění)
- Zvířata v zimě / na jaře (krmítko / hmyzí hotel – dle období)
- Tichá stezka (smysly, zvuky, pozorování)
- Malý „výlet nanečisto“ (mapka s obrázky)
- Bobří slavnost – příslib (kdo chce)
- Miniakce pro rodiče: „Bobří stezka“ (5 stanovišť)

Několik her pro Přátele lesa

Bobří porada

Cíl: Seznámení, pocit přijetí, naslouchání

Úvodní příběh (2–3 min).

Signál „šplouch“ – svolání bobrů.

Pohybová část (plavání po čtyřech).

Vymýšlení jmen pro nové přátele.

Role vedoucího:

Povzbuzovat méně průbojně děti.

Hlídat bezpečnost při pohybu.

Reflexe (v kruhu):

Jaké to je, když přijde nový kamarád?

Jak se cítím, když mě někdo přivítá?

Opravujeme hráz

Cíl: Spolupráce, trpělivost

Pomůcky: Kostky / klády

Postup: Postavíme hráz.

Bouřka (zvuková dramatizace).

Společná oprava.

Důraz: Nejde o rychlost, ale o spolupráci.

Reflexe: Dokázal by jeden bobr hráz opravit sám?

Kdo komu pomohl?

Kouzelná proměna

Cíl: Fantazie, odvaha vystoupit

Postup: Jedno dítě = Stříbrňák.

Kouzelný dotek.

Krátká proměna (hlas, pohyb).

Bezpečnost: Dotek jemný, žádné běhání v chaosu.

Reflexe: Jaké to bylo být kouzelný? Čeho bych chtěl mít „kouzelnou“ schopnost?

Pilný bobr

Cíl: Pomoc druhým

Postup: Společný úklid (hra).

Vzájemné ocenění.

Reflexe:

Komu jsem dnes pomohl?

Kdo pomohl mně?

Oříšky pro všechny

Cíl: Sdílení, společný cíl

Postup: Sbíráni oříšků.

Uložení do společného košíku.

Symbolické rozdělení.

Reflexe: Co je lepší – mít hodně sám, nebo trochu všichni?

Jak jsem se cítil, když jsme sbírali společně?

Mluv jako bobr

Cíl: Sebevyjádření

Postup: Každý řekne své jméno s gestem. Skupina zopakuje.

Reflexe: Bylo snadné mluvit před ostatními? Co mi pomohlo?

Pod vodou do doupěte

Cíl: Pohyb, spolupráce

Postup: Zaklínadlo v kruhu.

Plavání. Prolézání tunelem.

Tichá chvílka v „doupěti“.

Reflexe: Jaké to bylo být pod vodou? Kdy se cítím bezpečně?

Nová cesta

Cíl: Přijetí změny, odvaha

Postup: Přechod z „kolonie“ do „nového světa“. Každé dítě řekne, co se naučilo.

Reflexe:

Bylo těžké udělat krok vpřed?

Co nového bych chtěl/a zkusit?

